

ANTI

(REGÉNYRÉSZLET)

Hétfőn reggel valamivel hat óra után, vállán egy tarisznyában némi eleséggel, Anti a Lina-kanyarban felkapaszkodott Nánás Gyuri szekérére. Gyuri mellett Pálfi Gazsi ült az ülésdeszkán, így neki csak a saroglyában jutott hely, de nem bánta különösebben, a szekérderékban egy jó adag széna volt egy pokrócba tekerve, azon hanyatt feküdt, bámulta a nap első sugaraitól piruló eget, s hallgatta az ébredés gyönyörűségét megéneklő madarakat. Túl sokat nem beszéltek, agyuk még nem volt kitisztulva annyira, hogy a mondókájuk beinduljon. Anti nem is bánta, legalább nem kellett tartania Gazsi ingerkedéseitől. Vagy most – reménykedett –, hogy együtt dolgoznak, talán leszáll róla?

– Elég nagy harmat esött az éccaka!

– A!

Szűk félórás szekérút után megálltak, addigra jól bent voltak a fenyőerdő sűrűjében. Pálfi Gazsi kikötötte a lovakat, a szénát eléjük tette, közben Nánás Gyuri üveget vett elő, s egy poharat. Először magának töltött, egy hajtásra kiitta, aztán Gazsinak, végül Antinak.

– Most dolgoz! – rendelkezett.

Kézbe vette a láncfűrész (vagyis a druzsbát, ahogy errefelé mondani szokták), firtatóan körbenézett, aztán nekiállt az első fának. Mint a vaj, úgy ment a láncfűrész a puha fenyőben. Karcsú, sudár fákat vágott ki, szarufának valót. Ledöntötte a lábukról, letisztította a gallyakat, méretre szabta. Gazsi és Anti fölrakta őket a szekérre, s hogy ne legyenek útban, kissé távolabb nagy rakásba hordta a gallyakat. S ez – egy kiadós frustukkal, meg egy két pálinka-szünettel – így ment olyan kora délutánig. Akkorra hatalmas szekeret raktak, csupa szép, hosszú gerenda, közte néhány ágvég, amolyan karomnyi-combomnyi, amit érdemes hazavinni kerítésoszlopnak vagy szorultság esetén tüzelőnek. Mert fenyőt tényleg csak szorultság esetén raktak a kályhába, lágú rostú fa lévén, kicsi a fűtőértéke, tüzelni gyertyánt és büköt vágottak.

Miután átkötötték a rakományt, s csaptatóval meg is csaptatták, hazaindultak. Anti úgy érezte, derekasan helytállt, nem ügyetlenkedett, tudta, mi

a dolga. Igaz, fejszét nem kellett kézbe vennie. Ha nem egyéb, csak kiütközik rajtam, hogy nagyapám is favágással kereste kenyerét!, állapította meg elégedetten. A jól végzett munka öröme a többieket is átjárta. A nyelvük is megeredt.

– Van itt fa elég! – mondta Anti.

– Van – így Gazsi.

– Nemsokára jön a szezonja... – tolta föl a kalapot a fején Nánás Gyuri –, ha van kedvetök, lehet csinálni... Ez neköd is szól, Desági Antal!

– Hogy mi?

– Augusztus végitől én nagyüzemre váltok. Ha akarod, bévőszlek a csapatba...

– Augusztus végitől... – mondta Gazsi, s nem lehetett tudni, kérdez, vagy helybenhagy.

– Igen. Persze, tudom én jól, hogy csak októbertől kéne, az első hidegök beálltával, de kicsit előre kell termelni... Jó lősz az így is a városi uraknak. Mit tudják ők, mikor vágjuk... A fa nem mondja meg...

– Aha...

– Szállítottam én már mindönféle nagykutyának, égy se mondta, hogy valami baj vóna a fával...

– Persze, persze...

– Jövő hét dérákára ésszeszödöm a csapatot. Legalább három druzsbás, hat segéd... Jötök tű is, ugyé?

– Rám is gondoltál, igazán? – repesett Anti az örömtől.

– Sze' nem megmondtam? Persze, csak ha van kedved jőni! Ha akarsz dőgozni...

– Én ne akarnék?

– Ha nem egyéb, még embőrt faragunk belőled... – akarta heccelni Gazsi, de Nánás Gyuri leintette:

– Most ne!

A Lina-kanyarban jó hangulatban, barátként váltak el.

– Eriggy csak! A lerakodást Gázsival megoldom! Osztán ha érdekök az ajánlat, készülj réa! – mondta még Nánás Gyuri, és kezet nyújtott.

Antival madarat lehetett volna fogatni. Megtiszteltetésnek érezte a felkérést, úgy gondolta, így van értelme az itt maradásnak, immár nem kell rágódnia tovább, hogy mit kezd magával. Milyen jól hangzik majd, amikor otthon elmeséli: béállottam erdőlni a Nánás Gyuri brigádjába!

Mostanában kezdte azon kapni magát, hogy egyre gyakrabban beszél tájszólásban. Gyerekkorában nem töltött annyi időt itt, hogy akkor ráragad-

jon a helyi tájnyelv, így amikor kiérkezett ide, már „nyafka városi beszédje” miatt is feltűnést keltett, de lassanként felvette a ritmust, kezdett tetszeni neki a sok öblös ö betű, néhány ízes szófordulatba egészen belehabarodott, s ráébredt, hogy ha odahaza egymagában beszél, akkor is használja. Az anyja iskoláját a beletöknek, te!, mordult rá a kecskékre, inkább színpadiasan, mint igazi méreggel, amikor este meglátta, hogy a jászluk még félig van szénával, mégis követelőzve mekegnek. Ne sokat izzéköljetök neköm! Ezután hézza kell szokjatok, hogy nem nyalom égyvégtibe a seggötököt! Röggel önni-inni kaptok, s avval estig eltőtítök az üdöt, amíg hazajövök az erdőről!

*

Augusztus végétől Anti járnai kezdte Nánás Gyuri brigádjával az erdőt. Fejszét – nagy megkönnyebbülésére – továbbra se kellett a kezébe vennie; rakodni, ágakat félrepucolni, a druzsbások keze alá dolgozni: ez volt a feladata. Épületfát termeltek ki: hosszú, egyenes szálfenyőket. Anti ugyan emlékezett, hogy a nagyapja azt mondta volt, fenyőt csak télen szabad vágni, amikor a nedvkeringése le van állva, különben sosem lehet kiszárítani rendesen, s a szű is egykettőre beleáll, de ha Nánás Gyuri azt mondta, roppintani kell, ők roppintották. Aki szenátornak és miniszternek is szállított már – amint állítja –, annak csak kell értenie a dürgést! A pénzzel nem volt gond, Gyuri minden este a markukba tette a százast. Nagy pénz volt az még városon is, nemhogy fenn a tanyán! Meg is hozta az emberek kedvét, nyomban elfelejtették a fáradtságot, az egész napi hajladozást, emelgetést. Rendszerint a kocsmában kötöttek ki, s énekszóval búcsúztatták a napot.

Anti kezdte úgy érezni: ez a neki való élet. A többiek még mindig furcsán kerülgették, de amikor látták, hogy a munkáját elvégzi, s Nánás Gyuri szemmel láthatóan pártját fogja, békén hagyták. Túlzás lett volna azt mondani, hogy befogadták maguk közé, de megtűrték. Ő pedig bizonyítani akart. Nem alábbvaló ő, mint ezek a mokányok! Az első két nap keserves volt, estére teljesen kinyiffant, jártányi ereje sem maradt, minden porcikája sajgott, vacsorázni sem maradt kedve, enni vetett a kecskéknak, s dőlt be egyenesen az ágyba. Aztán lassacskán belejött, a többiektől elleste, hol és hogyan kell megfogni a fát, hogy ne roppanjon meg a dereka, mert arra kell legjobban vigyázni a famunkánál, hogy ne derékból emeljen az ember, hanem egész testből nekifeküdve, hogy az izmok összedolgozzanak, hogy a

combok, a váll, minden kivegye a részét a tehercipelésből. Akkor lehet bírni napestig, akármeddig.

– Ésszel kell ezt csinálni, hallod-é?

– Csak finoman, mintha lovat b.sznál...

– Azzal az erővel, amit itt most elpazarolsz, vén korodba' kijárnál a házból sz.rni...

Az esti dorbézolásokból többnyire kimentette magát azzal, hogy dolga van, ami igaz is volt, mert nemcsak a kecskék, hanem egy kis kotyvasztás, olykor mosás is rá várt. Összedobott egy-egy paszuly- vagy káposztalevest, azt három napig is lehetett enni, hidegen is, s ha kedve volt, főzött egy puliszkát, túró volt még a pincében. A többieket mind asszony várta otthon, ha nem feleség, hát anya, egyedül ő volt teljesen önellátó. S bizony, olykor összecaptak a hullámok a feje fölött. A ház futott, arra már nem maradt ideje: kosz és rendetlenség volt, s az udvarra is ráfért volna egy kaszálás. A sarjúzásra olykor lelkiismeret-furdalással gondolt, de aztán megnyugtatta magát azzal, hogy hiszen van pénze elég, majd vesz kóstot a tél beállta előtt. Az a két boglyácska sarjú még mindig ott volt, az egyezségüket követő napokban még rákérdezett Nánás Gyurira, de az csak annyit mondott, a száját húzva, nem látod, hogy most nem alkalmas, azt se tudom, hol a fejem, elé kell készíteni mindönt, ekkora brigádot gardírozni nem gyermekjáték... Anti bólintott, nem is neheztelt, igazat is adott Nánás Gyurinak, csak azt nem értette, akkor miért ígérte meg... De aztán, ahogy a munka beindult, nem sokat morfondírozott ezen.

Kicsit elhanyagolta magát, borotválkozásra s alaposabb mosdásra csak hetente egyszer, vasárnaponként kerített sort, amikor szabadnaposak voltak. Ruhát is csak ekkor váltott. Péntek-szombatra már igazi vadember kinézete lett, torzonborz szakállal, izzadt, csapzott hajjal. Kellettek ezek a vasárnapok, nem, mintha olyan nagy templombajárók lettek volna: a fiatalabbja kerülte itt is Isten házáat, akárcsak városon, csak a vénje járt, azoknak pedig minden alkalommal végig kellett hallgatniuk a pap méltatlankodását, amiért olyan kevesen jöttek. Arra voltak jók ezek a vasárnapok, hogy ki-zökkenjenek abból a monoton, nehéz munkából, hogy kissé rendbe szedjék magukat, hogy újra emberformájuk legyen. Most már kezdte érteni Anti, mire mondta a nagyapja, hogy a favágó az külön állatfaj, fiam. Hétközben nem számított a mocsok, az izzadságszag, természetes volt, hogy evés előtt nem mosnak kezet, hogy állva, mohón esznek, markukban tartva a kenyeret, a szalonnát, hagymát, hogy a bicskát használják villa helyett, s ha

délben összekoncsorodtak rövid szunyókálásra a saroglyában, lópokróccal takaróztak.

Ebédszünetben általában megindult a nyelvük (munka közben jobbára csak a szükséges vezényszavak hangzottak el), beszélgettek mindenféléről, ami foglalkoztatta őket. Lányokról, világpolitikáról, megélhetésről.

– S hát a migránsoktól tartotok-é, no? – hozakodott elő egyszer a témával Anti.

– Ide nem jőnek, me' itt hideg van, s medvék. Az arabok inkább a melegöt s a kecskéköt szeretik... – legyintett Nánás Gyuri.

– Hát akkor Antihoz jöhetnek, me' neki van kecskéje! – röhintette el magát Vaszi Feri.

– Úgy tudom, a migránsok többsége inkább afrikai... – pontosított Anti.

– Hát az nem vóna jó, ha a nyakunkra jőne vajégy nagy f.szú néger, mer' akkó Bözsike s Marcsi esetleg hézzuk pártolna... – fintorgott Feri.

Ezen mindnyájan elkacagták magukat.

A napi munkájuk mindig azzal fejeződött be, hogy lerakták Nánás Gyuri háza elé az aznapi vágást. Szépen nőtt-nődögélt a farakás, hogy aztán hét-tíznaponta megjelenjenek a városból a rönkszállító autók, s mindent eltakarítsanak az udvarról. A tranzakció részleteiről nem számolt be Gyuri, de ők nem is erőltették: tudták, nem az ő reszortjuk. Ilyenkor Gyuri nem tartott velük az erdőre, amíg ők kint voltak, addig intézte a dolgot, másnap általában fáradt, zavaros tekintetű volt, de elégedett. Azzal, hogy Gyuri hogy szerez be annyi kitermelési engedélyt, szintén nem foglalkoztak. Örültek, hogy volt munka, s jött a pénz. Anti, aki régen több újsághírt olvasott a falopásokról, egyszer ugyan megkérdezte, hogy te Gyuri, honnan van neköd ennyi bárcád, mikor itt állítólag le van állítva a kitermelés?, de Gyuri olyan hangnemben mondta, hogy te ezzel ne törődj, neköm olyan kapcsolataim vannak, hogy tarvágásra is kapnék engedélyt, ha akarnék!, hogy Anti többé még véletlenül sem hozta szóba a dolgot. Hogy hová kerül, s mi lesz a fából, deszka, szarufa, gerenda, azt sem kérdezték. Volt néhány bélyegzett fa is a kivágottak közt, de a többség bélyegzetlen – ezt ők természetesen vették, mint ahogy azt is, hogy erdész még véletlenül sem vetődött arrafelé, ahol ők dolgoztak. Valami motoszkált bennük, hogy amit csinálnak, az nem teljesen tisztességes, de könnyebb volt nem beszélni róla, mint elismerni önmaguk előtt, hogy fatolvajok. S különben is, ha valaki fatolvaj, hát nem ők azok, hanem Nánás Gyuri. Intézze el ő, ha valami dolga akad a fennvalóval, vagy – ne adj Isten! – a hatóságokkal. S végtére is: valamiből pénzt kell csinálni itt, a tanyasi világban is! Az mind szép és jó,

hogy állatot tart az ember, mert azután megvan a mindennapi betevője, de pénz is kell a házhoz, mert a villanyszámlát ki kell fizetni, gázkályhát s palackot venni, hogy nyáron ne kelljen tüzet rakni ételcsináláshoz; arról nem is beszélve, ha az embernek kedve szottyan, hogy néhanapján beruccanjon a városba, ott szinte a levegőt se adják ingyen. Tanyahelyen nagy hát a pénz becsülete: a sajtból, gombából, málnából alig csurran valami, a vágómarhának is kicsi az ára; aki valami pénzes munkához jutott, arról úgy gondolták, megfogta az Isten lábát. Ahhoz túl messze volt a város, hogy ingázni lehessen valami gyári munkára, azok, akik úgy gondolták, az az ő jövőjük, inkább beköltöztek. Akik pedig maradtak – vagy azért, mert nem voltak elég bátrak, vagy azért, mert elképzelni sem tudták, hogy elmenjenek –, fogukhoz kellett verjék a garast. Hacsak nem voltak olyan vállalkozó szelleműek, mint Nánás Gyuri. Itt van a seggünk alatt a fa, mondogatta, Isten nekünk teremtette, épp mi ne húzzunk hasznót belőle? Nánás Gyuri seftelt, szervezett, a munkások pedig jöttek, s örültek, hogy dolgozhatnak. Ebbe a csapatba került be újoncként Desági Antal. A helyiek közül páran nem értették, milyen alapon: került volna rendös, belévaló legényembőr is oda, nem ilyen gyöngö darázsdérékú, mint ez a jöttmönt, ez odaszarik, ha égy nagyobb fába kell megkapaszkodni!, mormolták magukban, de aztán elcsitultak az elégedetlen hangok, annál is inkább, mivel Nánás Gyuri nem az az ember volt, akinek a dolgába bele lehetett volna szólni. Nem olyan familiából származott. Az idősebbek még emlékeztek: a nagyapja tizenkét évet ült a börtönben, mert leszúrta az egyik tanyasit, akivel összeszólalkoztak valami földügy miatt.

A brigád tagjai igyekeztek hát megbecsülni magukat Gyuri mellett, kivált, hogy egykettőre észrevették, megnőtt a tekintélyük. Többségük legényember volt, a lányos anyák kezdtek máris szebben beszélni velük, bár olyan is akadt egy-kettő, aki azt mondta, ezeknek jobb békét hagyni: vagy a fa üti agyon őket előbb-utóbb, vagy elrészegesednek.

*

Anti csodálkozott, hogy munka közben nem lövögetik, szinte várta, hogy mikor kezdődnek az ingerkedések, hogy mikor válik céltáblává. Annak rendje s módja szerint, ugyebár. Ahogy az újoncokkal szokták. De a „beavatás” egyelőre váratott magára. Talán azért, mert a druzsbák duruzsolásától az ember a saját hangját se hallotta.

Aztán egy este rávette magát, hogy beüljön a kocsmába a többiekkel. Mindig nem húzhatom ki magam, morfondírozott, mert akkor azért is kinéznek maguk közül.

Csöndben, szinte áhítattal itták meg az első pohárral, hagyták, hogy az erős pálinka átmelegítse bensőjüket, lemossa az egész napi fáradságot. Aztán a második kör előtt Lakatos Géza somolyogva Nánás Gyuri felé fordult:

– Nem úgy szokták, hogy egy kört az újonc fizet?

– De, de! – mondogatták egyszerre többen is, és várákozva néztek Antira.

– Persze, persze, nekem is eszömbe juthatott volna... – mondta szinte röstelkedve Anti.

Így hát a második kört ő fizette. A napi keresete ott lapult a zsebében, volt miből. Igaz, hogy a téli krumplit akarta megvenni belőle, de jut is, marad is.

– S te, Gyuri! – ütötte a vasat Lakatos Géza. – Ezzel a befogadás le is van tudva?

– Hát...

– Amit régebb szoktak, azt megkapja-é?

– Mért: tú megkaptátok-é? – kérdezett vissza Nánás Gyuri.

– Mű nem, de azért ő még megkaphatja... – röhintette el magát Lakatos Géza.

– S hát mit, te? – érdeklődött Pálfi Gazsi.

– Régebb úgy járta a favágók köribe', hogy az újoncot réakötözték az első fatörzsre, amit ő vágott ki, s vesszővel húztak égyet-égyet a seggibe.

– Nem rossz, nem rossz...

– Anti még égy fát se vágott ki, csak a druzsbások, úgyhogy...

– Emmá igaz!

– Hát akkó nem lehet megcsinálni...

Anti eddig csak hallgatta, mit tárgyalnak róla, most azonban közbeszólt, az izgalomtól kipirultan, elcsukló hangon:

– Állok elébe, kiköthettek, felavathattok!

Az emberek nevettek a bátorság eme nagyszerű megnyilatkozásán.

– Nem azért hoztuk elé, no! – szólt aztán békítőleg Nánás Gyuri. – Sze most mondtam, hogy a többiek se kapták meg...

– Attól még...

– Nem!

– Akkó meg van b.szva a zabaratás...

– Azért nem, no. Éjszen csak ledőlnek azok a fák úgy is...

– Pedig mű nem is vagyunk igazi favágók?

– Nem, csak olyan magon köttek...

– Elfajzottak... – ízlelgették a szót kacarászva.

– S tetejibe' itt van még ez a jötmönt is közöttünk... – röhécseltek tovább.

– Fájín banda vagyunk, hé!

– Bezzeg a nagyapáink...

Egyszerre elkomorodtak. Kiütött rajtuk a fiatalos ellenkezhetnék.

– Hadd el, no, azok se vótak nagyobb legényök, mint mű! Utólag könnyű megszépíteni a dógot a nagy mesékkel.

– Egyéb sincs, csak azzal példálózna...

– S hogy mű milyen elfajzott kapcabetyárok vagyunk...

– Úgy-úgy! Pedig mű sem vagyunk alábbvalók, hiába mind mondják a vénök, hogy bezzeg, a mű üdönkbe'... akkor vót virtus...

– Oda tudjuk tönni a csontot mű is, ha kell!

– Oda, oda!

Bólogattak, ittak. Lázadó lendülettel. Erejük, értékük tudatában.

– Én aszondom – szólt kisvártatva Vaszi Feri –, nem is a kikötés s a veszszőzés az igazi fölavatás, hanem a medve!

– A medve? – kérdezte értetlenül Anti.

– A! Nem hallottál olyanról, hogy megtámadta a favágókat?

– Hallani hallottam...

– Hogy csúffá tötte ökö?

– Akit még nem futtatott meg a medve, az nem igazi favágó! – jelentette ki Lakatos Géza határozottan.

– S hát azt tudod-é, Anti – folytatta Vaszi Feri, s közben szemével a többiek felé vágott –, mit kell csinálni, ha jó a medve?

– É-én, nem... – dadogta Anti. Túl sok történetet hallott kocsmaasztal mellett emberekről, kiknek fél arcát leszakította a medve, vagy kiknek a lábát, karját harapta szét.

– Pedig jó, ha tudod, mert sose lehet tudni, mikor jó... – tüzelte tovább Vaszi Feri.

– S hát mit, na? – kínlódta ki a kérdést magából Anti.

– Futni kell jó sebössen, s közben bé kell kenni magad szarral! – válaszolt Feri rezzenéstelen arccal.

A társaság értetlenül nézett rá, ő pedig egykedvűen folytatta:

– Mert a szarszagot nem szereti a medve...

– Azt nem én se... – szólt Lakatos, akinek derengeni kezdett valami.

– Milyen szarral, honnan kerítsek szart olyan hirtelen...? – kérdezte értetlenül Anti, Vaszi Feri pedig kajánul rávágta:

– Lősz ott szar, ne félj!

A társaság végre megértette, hová akart kilyukadni Vaszi Feri, egyszerre robbant ki belőlük a röhögés, elemi erővel, gurgulázva, vaskosan, Anti pedig leforrázva hallgatott.

– Erre igyunk! – szólt aztán Nánás Gyuri, amikor a kacagás elcsitult valamelyest. – Ezt most én fizetöm! Vagy te, Feri?

Vaszi Feri bólintott, hogy igen, ő; arca elégedettséget sugárzott, hogy végre sikerült bolondot csinálni a jövevényből. S csak úgy finoman, ésszel, szőr mentén.

– Lősz ott szar, nyugodj meg! – lapogatták még tíz perc múlva is „barátilag” a hátát, Anti pedig túrta, mert mi mást tehetett volna, s olykor kényszeredetten elnevette ő is magát.

Visszakapod ezt még te!, fogadkozott aztán, pedig fogalma sem volt, miként, mivel cselezhetné ki, mikor csavarinthatna egyet úgy a beszédjén, hogy zavarba hozza Vaszit vagy a másikat, harmadikat, ezeknek mindig csak a hülyeségen jár az eszük, ezek folyton csak figuráznak, főleg, ha egy kicsit ittak is, a fene a belüket. Lenyelte a mérgét, s megpróbált jó képet vágni, mert tudta, ha bumfordiskodik, még jobban rászállnak.

Már a negyedik körnél tartottak, az arcok egyre jobban kitüzesedtek, a szemek csillogtak.

– Ne igyál annyit, te! – szólt rá váratlanul Vaszi Feri Lakatosra.

– Mé? – hördült fel Lakatos.

– Me’ kiváglak az ajtón!

– S ha nem iszom?

– Akkor is...

Anti várakozón behúzta a nyakát. Nem tudta eldönteni, mi következik: harsány röhögésben törnek ki, mert ez csak amolyan játékos ingerkedés volt, vagy tényleg egymás torkának esnek. Ezúttal, megkönnyebbülésére, a röhögés következett, aztán felcihelődtek, azzal a jelszóval, hogy holnap is nap van.

– Amióta druzsba van, nem kell tartani a medvétől! – mondta búcsúzás-kor Nánás Gyuri Anti felé fordulva.

– Tényleg? – kérdezett vissza Anti reménykedve.

– A medve fél a druzsba hangjától, ha azok zúgnak, az erdőből is kifut...

– Nem lehet tudni! – szólt bele kajánul Vaszi Feri, azzal kivágott egy fél fordulót, összecsapta a bokáját, s hazafelé indult.

Anti is hazabotorkált, közben rémképek gyötörték. Mi van, ha tényleg rájuk ront a medve? A fenét, megmondta Gyuri, hogy fél a druzsbától! De mi van akkor, ha reggel lepi meg őket, az úton? Vagy hazafelé? Mert hát örökké a druzsba se szól... Francok, jutott eszébe aztán, hát télen alszik a medve! Igen ám, de addig még van egy kicsi. Állítólag ilyenkor ősszel a legelszántabb. Mert érzi, hogy már kevés ideje van, s minél több ételmet akar szerezni... Ej! Legalább nagyapám vadászését magamhoz vehetném, ha még megvan. De hát nem tudok bánni vele! Ej!